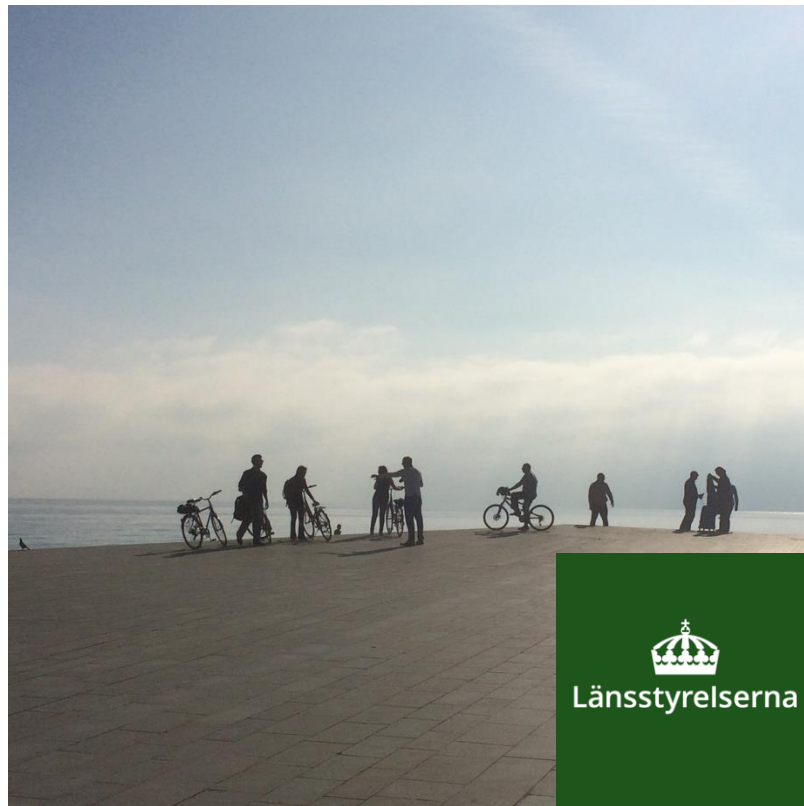

Hävstänger för normförändring

– hur förändrar vi spelreglerna för en hållbar framtid?

Normskifte – Tankesmedjan för cirkulära samhällen
Anna Velander Gisslén & Fredrik Björk

RUS – Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet

Aktuellt inom hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi

Datum (tid: kl 9-109)	Tema
2 oktober	
3 oktober	Cirkulära nycklar – <i>Delegationen för cirkulär ekonomi</i>
6 oktober	Hållbar cirkulär försörjningsberedskap – <i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>
7 oktober	Cirkulär omställning hos mindre kommuner i Västerbotten och Västernorrland - <i>Länsstyrelserna Västernorrland och Västerbotten, Ånge kommun</i>
8 oktober	Ökad plaståtervinning från bygg- och rivningsavfall – vägledning och goda exempel - <i>Naturvårdsverket, m.fl.</i>
9 oktober	Designa bort avfall? Lärdomar från Japans första zero-waste-kommun Kamikatsu - <i>Lunds universitet i samarbete med Mittuniversitetet</i>

Aktuellt inom hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi

Datum (tid: kl 9-109)	Tema
10 oktober	Konsumtionsbaserade utsläpp i fokus – så kan kommuner och länsstyrelser arbeta med konsumtionskompassen – <i>Stockholm Environment Institute</i>
15 oktober	Från insikt till handling – cirkulära lösningar för kommuner och regioner - <i>Re:Source</i>
16 oktober	Cirkularitet av kritiska råmaterial – <i>Naturvårdsverket</i>
17 oktober	En väg mot cirkulär ekonomi – Ekodesign för hållbara produkter, ny lagstiftning - <i>Naturvårdsverket & Kemikalieinspektionen</i>
20 oktober	Hållbar upphandling i praktiken – <i>Upphandlingsmyndigheten</i>
24 oktober	Illegal avfallshantering i en cirkulär ekonomi - <i>Naturvårdsverket</i>

Hävstänger för normförändring – hur förändrar vi spelreglerna för en hållbar framtid?

Anna Velandar Gisslén & Fredrik Björk

- Ställ frågor i chatten
- Presentationerna läggs på RUS hemsida Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet
- Stäng av ljud och video under presentationen.

DAGS FÖR EN LJUS BILD AV FRAMTIDEN

- Våra framtidsbilder förändrar normer.

Hävstänger för normförändring

Hur förändrar vi spelreglerna för en
hållbar framtid?

TANKESMEDJAN

Anna Velandér Gisslén

Tankesmedjan Normskifte

Strateg hållbarhet & omställning

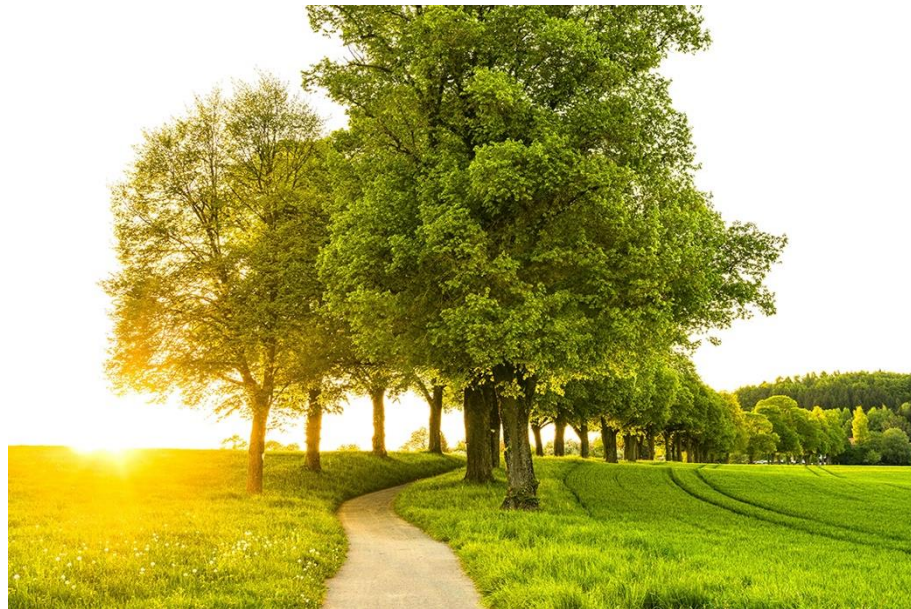
E-post: anna@vmg.nu

Fredrik Björk

Tankesmedjan Normskifte

Malmö Universitet

E-post: fredrik.bjork@mau.se

TANKESMEDJAN

Vi står för **tankeledarskap** och arbetar för att **öka kunskap och medvetenhet** om vad som kan leda till normskifte och underlätta övergången från linjära till cirkulära samhällen.

Vad styr?

Vad är det som styr våra normer?

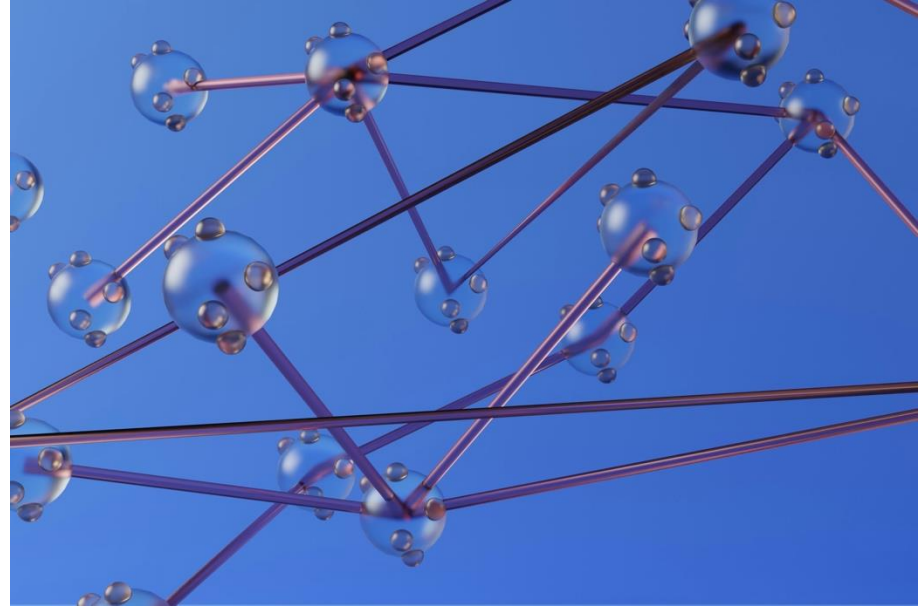
Systemdimensioner

Policy och regelverk

Marknader och affärsmodeller

Teknikutveckling och innovation

Normer och kultur

Hävstänger

Begrepp från systemteori

Identifiera mekanismer, aktörer och strategier som kan bidra till att förändra etablerade sätt att tänka, agera och organisera samhället

GENOMGRIPANDE FÖRÄNDRING

Ett **normskifte** är en genomgripande förändring av våra gemensamma, ofta underförstådda, regler och förväntningar på beslut och beteenden.

INDIVIDEN

Bakom alla beslut, på såväl individ-,
som organisations- och samhällsnivå,
står en **människa** som behöver
känna motivation och ha förmåga till
förändring.

Två nivåer

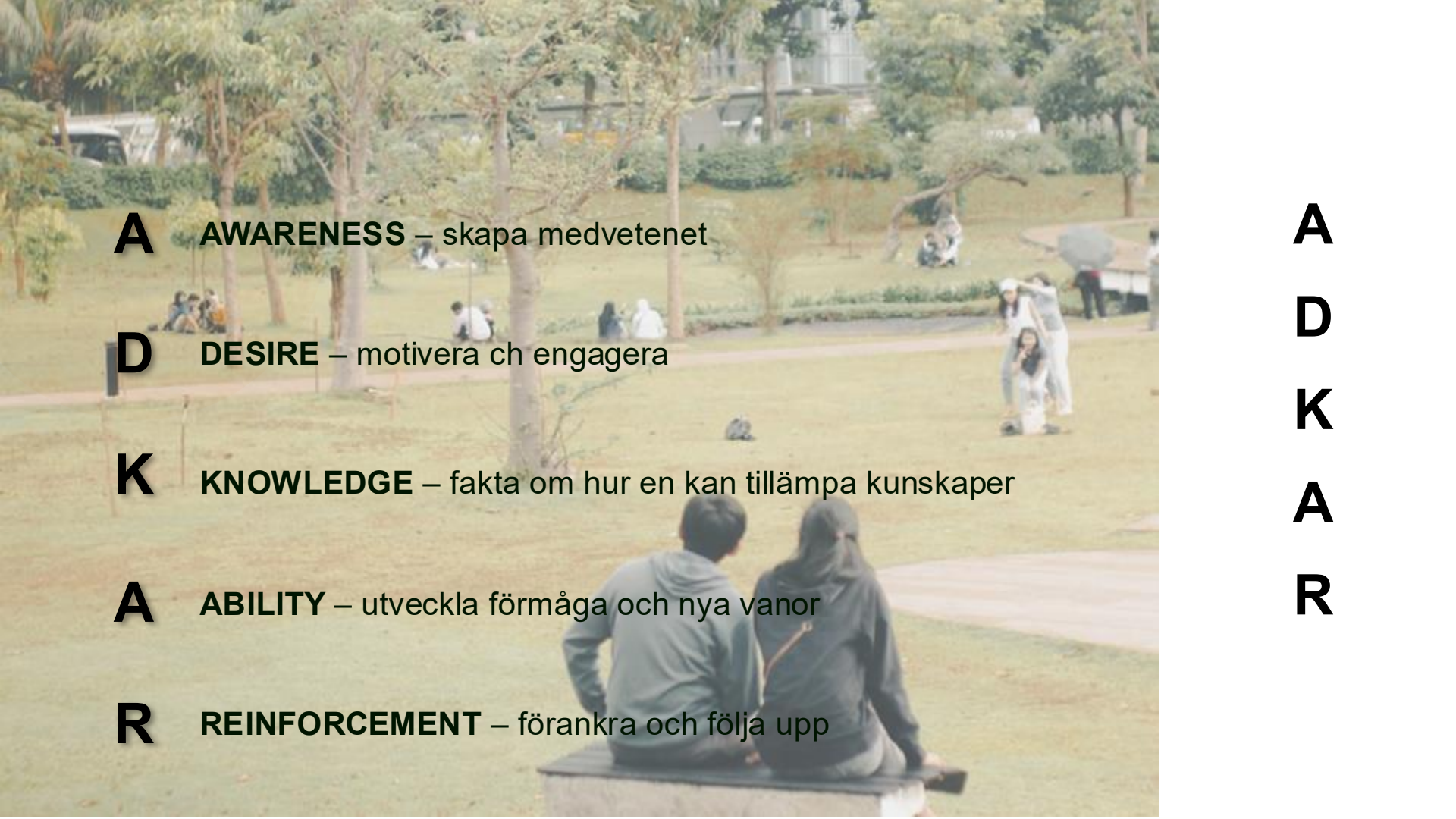
Normer och kultur – *socialt konstruerade*

Medborgare

Professionell roll

Sammanflätade

A **AWARENESS** – skapa medvetenhet

D **DESIRE** – motivera och engagera

K **KNOWLEDGE** – fakta om hur en kan tillämpa kunskaper

A **ABILITY** – utveckla förmåga och nya vanor

R **REINFORCEMENT** – förankra och följa upp

**A
D
K
A
R**

3 FAKTORER

- Kombinationen av **insatstyper**
- **Emotionell** anknytning
- Alla måste kunna **identifiera** sig och känna sig **inkluderade**

Vad krävs?

Vad krävs för att förändra
spelreglerna?

Hävstänger för cirkulär omställning

Normförändring – ofta förbisett

Kulturella berättelser

- Omdefiniera framgång

- Lokala, konkreta initiativ

- Förebilder och ambassadörer

Normalisera cirkularitet

- Design

- Verktyg för mätning

- Offentlig (tillgänglig) rapportering

Utbildning

Hävstänger för cirkulär omställning

Meningsfullt och inkluderande

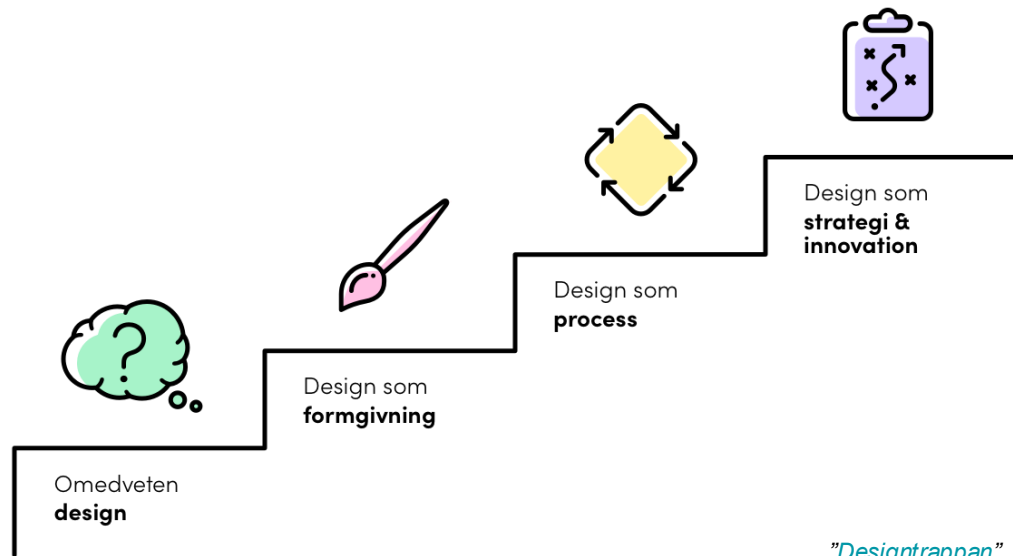
Tydliggöra systemkopplingar

'Cirkulärt medborgarskap' – skapa förutsättningar för människor att ta ansvar

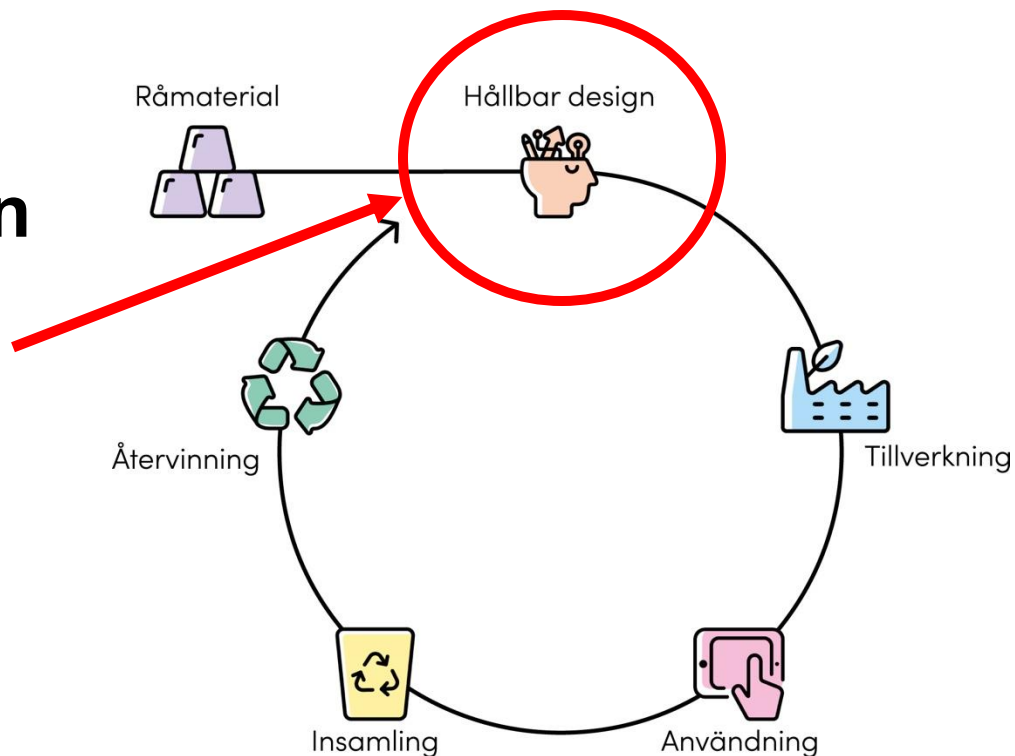
Design förändringsmotor och hävstång

- Arbetsprocess med utgångspunkt från behov – att utveckla med användaren i fokus.
- Design har stor påverkan – det är grunden till hur en vara, tjänst eller verksamhet utformas och därför en av de viktigaste hävstångarna för att accelerera cirkulärt arbete.

80 % av miljöpåverkan bestäms redan i designfasen

- Design avgörande för att uppnå hållbara och cirkulära beteenden.
- Cirkulär design är ett effektivt sätt att ställa om på en systemnivå.

Utbildning

- Obligatoriska skolsystemet
- Fortbildning för lärare
- Folkhögskolor och studieförbund
- Högre utbildning
- *Vad kan detta betyda?*

Kulturella berättelser

- Lokala, konkreta initiativ –
ex reparationskafeer
- Förebilder och
ambassadörer
- *Att göra det marginella
centralt*

FRAMTIDSBILDER

Våra framtidsbilder **förändrar** normer. Ju tydligare visionen är desto lättare kommer också normskiftet att upplevas vara.

TÄNK PÅ!

- Relationer är viktiga
- Skapa ett "vi"
- Enkelt och belönande
- Standardisera
- Nudging

SUMMERING

Låt oss knyta ihop säcken kring
huvudfrågan **våra framtidsbilder**
förändrar normer.

TACK!

- Läs mer om tankesmedjans arbete på normskifte.se
- Läs vår rapport “[Tro, hopp och visioner – hur vi uppnår ett cirkulärt samhälle genom normskifte för alla](#)”
- Fortsätt arbetet! Kontakta gärna för samarbete – workshop, kurser, föreläsningar...

Frågor?

